

Tiedelehtien lukupiiri: Opiskelijoiden hyvinvointi ja hyvä elämä

31.5.2024 / [Susanna Ågren](#) ja [Miina Orell](#) / [Artikkelit](#) / [nuoret](#), [opiskelijat](#), [podcast](#), [Tiedelehtien lukupiiri](#), [tiedeviestintä](#) / 6 minuutiksi luettavaa

Nuoriso tutkimuksen kuvassa -lukupiirin kevään 2024 viimeiseen tapaamiseen pohjaavassa podcastissa teemana ovat opiskelijoiden hyvinvointi ja hyvä elämä. Artikkelien kirjoittajien alustuksissa kuullaan ammattiin opiskelevien hyvän elämän määritelmistä sekä oppilaiden hyvinvoinnista poikkeusolojen etäopetuksessa.

Opiskelijoiden hyvinvointi ja hyvä elämä -teemaisia artikkeleita käsittelevä lukupiirikokoontuminen järjestettiin 14.5.2024.

Lukupiirissä alusti **Susanna Ågren** [Nuorisotutkimus-lehdessä](#) julkaistun, **Niina Meriläisen** kanssa yhteiskirjoitetun artikkelinsa "[Ammattiin opiskelevat ja hyvä elämä: työntekijyyttä vai jotain ihan muuta?](#)" lähtökohdista ja löydöksistä. **Miina Orell** puolestaan alusti myös Nuorisotutkimus-lehdessä julkaistun yhteiskirjoitetun artikkelin "[Oppilaiden hyvinvointi poikkeusolojen etäopetuksessa](#)" pohjalta. **Anna-Maija Niemi** kertoi osana lukupiiriä myös nuorisotutkimuksen kentästä Nuorisotutkimus-lehden päätoimittajan näkökulmasta.

Mikä on Nuoriso tutkimuksen kuvassa -lukupiiri?

[Nuoriso tutkimuksen kuvassa -lukupiiri](#) tekee keväällä 2024 nuorisoon kohdistuvaa tutkimusta tutuksi matalalla kynnyksellä ja kutsuu ihmisiä keskusteluun tutkimustiedon pohjalta. Monitieteinen lukupiiri tiivistää kotimaisten tiedejulkaisujen yhteistyötä saattamalla eri tieteenalojen julkaisujen tekijöitä dialogiin käytännön toiminnassa. Lukupiirissä avataan eri tiedelehdissä julkaisseiden tutkijoiden voimin ajankohtaisesta nuorisotutkimuksesta.

Lukupiirissä on neljä avoimesti verkossa saatavilla olevaa tiedelehteä: [Aikuiskasvatus](#), [Alue & Ympäristö](#), [Kulttuurintutkimus](#) ja [Nuorisotutkimus](#). Lisäksi mukana on alue- ja maantiedettä

sekä yhteiskunnallista ympäristötutkimusta yleistajuistava [Versus-verkkolehti](#). *Politiikasta* -lehden tuottama podcast-sarja alustuksista julkaistaan lehden [SoundCloud-sivulla](#).

Susanna Ågren: Ammattiin opiskelevien nuorten yhteiskunnallinen osallisuus ja kuuluminen nähdään usein kapeasti ja työelämäkeskeisesti

Tarkastelimme Niina Meriläisen kanssa kirjoittamassamme artikkelissa ammattiin opiskelevien hyvää elämää koskevia ymmärryksiä. Päädyimme kirjoittamaan artikkelin, sillä ammattiin opiskelevista nuorista keskustellaan hyvin usein kapeasti pelkästään ”tulevina työntekijöinä”.

Myös ammatillinen koulutus itse tuottaa tällaista työelämäkeskeistä kertomusta ammattiin opiskelevien nuorten yhteiskunnallisesta jäsenyydestä. Sen rinnalla sitä tuottavat myös monet tutkimukset ammattiin opiskelevista nuorista. Näiden nuorten hyvää elämää ja tulevaisuutta koskevista toiveista keskustellaan pääosin työelämän näkökulmasta. Siksi koimme tärkeäksi tutkia, miten ammattiin opiskelevat nuoret itse sanoittavat ja ymmärtävät hyvän elämän.

Tarkastelimme artikkelissa ammattiin opiskelevien nuorten hyvän elämän ymmärryksiä yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulmasta, soveltaen **Richard Ryanin** ja **Edward Decin itsemääräämisteoriaa**: eli toisin sanoen millaisin edellytyksin he kokevat pystyvänsä osallistumaan yhteiskunnassa, tekemään omaa elämäänsä koskevia päätöksiä ja olevansa tärkeä osa ympäröivää yhteiskuntaa – eli elämään merkityksellistä ja hyvää elämää.

Havaitsimme, että ammattiin opiskeleville nuorilla on moninaisia hyvää elämää koskevia toiveita. Monen toiveet liittyivät aikuistumiseen eli toimeentuloon, omaan kotiin ja turvalliseen tulevaisuuteen, mutta myös rakkauteen, perheeseen ja yhteiskuntaan.

Yhteiskunnallisen kuulumisen kokemus rakentuu siitä, että nuori voi kokea olevansa hyväksytty ja arvokas osa yhteiskuntaa. Jos nuorten hyvän elämän edellytyksiä pohditaan vain työelämässä osallistumisen kautta, millaisen viestin se antaa niille, joille työntekijäkansalaisuuden ihanteen mukaisesti eläminen on hankalaa tai joille se on osoittautunut epäoikeudenmukaiseksi?

Toisaalta toiveet olivat myös ristiriitaisia: toisilla toiveet liittyivät hyvin vahvasti henkilökohtaiseen hyvään, kuluttamiseen ja hedonistisiin toiveisiin ja toiset pohtivat yhteiskunnan hyvinvointia laajemmin myös kestävyys näkökulmasta. Totesimmekin artikkelissa, että ammatillisesta koulutuksesta keskusteltaessa tulisi tunnistaa nuorten ja heidän toiveidensa moninaisuus. Työelämän rinnalla ammatillisessa koulutuksessa tulisi keskustella laajemmin myös muista nuorille tärkeistä ja heidän tulevaisuuttaan koskevista asioista, kuten esimerkiksi kestävään ja oikeudenmukaiseen yhteiskuntaan liittyvistä kysymyksistä.

Olen työntekijäkansalaisuutta käsittelevässä [väitöskirjassani](#) tuonut esiin, miten ammattiin valmistuneet nuoret neuvottelevat yhteiskunnallisesta kuulumisestaan hyvin ristiriitaisten työelämään liittyvien ihanteiden ja mahdollisuuksien kautta. Työntekijäkansalaisuudella tarkoitan sitä, miten odotamme jokaisen nuoren osallistuvan yhteiskuntaan työelämän kautta.

Nuorten tulisi opiskella ahkerasti ja tunnollisesti sekä pyrkiä mahdollisimman aktiivisesti työllistymään ja täyttämään velvollisuutensa yhteiskunnassa, mutta samaan aikaan heidän tulisi myös joustaa työelämän tarpeiden mukaan ja sopeutua sen epävarmuuksiin. Ammatillisessa koulutuksessa nämä vaateet korostuvat entisestään.

Havaitsin kuitenkin, että näiden odotusten täyttäminen on nyky-yhteiskunnassa monimutkaista. Huolimatta siitä, miten tehokkaasti ja eri tavoin pyrimme yhteiskuntana ohjaamaan nuoria työntekijäkansalaisuuteen, todellisuudessa nuorten ei ole kovin helppoa hallita omaa asemaansa työntekijäkansalaisena. Siten heille ei ole niin yksinkertaista neuvotella sen kautta omasta merkityksestään ja kuulumisestaan yhteiskunnassa kuin mitä aikuisyhteiskuntana ehkä oletamme. Heillä on myös hyvin eriarvoiset lähtökohdat käydä tällaista neuvottelua.

Yhteiskunnallisen kuulumisen kokemus rakentuu siitä, että nuori voi kokea olevansa hyväksytty ja arvokas osa yhteiskuntaa. Jos nuorten hyvän elämän edellytyksiä pohditaan vain työelämässä osallistumisen kautta, millaisen viestin se antaa niille, joille työntekijäkansalaisuuden ihanteen mukaisesti eläminen on hankalaa tai joille se on osoittautunut epäoikeudenmukaiseksi? Näkisin, että tämä kysymys asettaa vastuun sekä yhteiskunnalle että ammatilliselle koulutukselle, jos toiveena on tukea kestävämmiin nuorten mahdollisuuksiin hyvään elämään.

Miina Orell: Hyvinvointi syntyy arjen rakenteissa

Etäopetusta tutkiva Distant learning eli Disle-ryhmä muodostui huhtikuussa 2020 Turun yliopiston Turun ja Rauman opettajankoulutuslaitosten henkilöstöstä koronapandemian kynnyksellä huhtikuussa 2020. Ryhmään kuuluu monipuolinen toimijajoukko, professorista normaalikoulun lehtoreihin, joita yhdistävänä tekijänä toimi ja toimii edelleen kiinnostus koronan aiheuttamaan poikkeustilaan ilmiönä.

Disle-ryhmän kunnianhimoisena tavoitteena oli kerätä tutkimusaineisto, jossa kuuluisi monipuolisesti niin oppilaiden, opiskelijoiden, huoltajien, opettajien, opettajaksi opiskelevien ja opettajankouluttajien ääni. Vuoden 2020 kevään ja kesän aikana ryhmä keräsi lomakeaineiston eri puolilta Suomea. Aineiston pohjalta on pidetty sekä suullisia esityksiä että julkaistu useita artikkeleita eri näkökulmista.

Tutkimuksen perusteella poikkeustilan aikainen etäopetus sopi osalle oppilaista paremmin kuin toisille. Kolmasosa vastaajista koki hyvinvointinsa heikentyneen.

[Nuorisotutkimus-lehden artikkelissa](#) Disle-ryhmän tarkastelussa olivat peruskoulun 4.–9.-luokkalaisten oppilaiden ja lukio-opiskelijoiden hyvinvoinnin muutokset poikkeusolojen aikaisessa etäopetuksessa. Näkökulmina hyvinvointiin olivat uni, ruokailu, liikunta, vuorovaikutus, osallisuus, yksinäisyys ja kiusaamisen kokemukset.

Tutkimuksen perusteella poikkeustilan aikainen etäopetus sopi osalle oppilaista paremmin kuin toisille. Kolmasosa vastaajista koki hyvinvointinsa heikentyneen. Tutkimushavaintojen mukaan hyvinvoinnin muutokset olivat pääsääntöisesti kielteisiä: poikkeuksen muodostivat vain lisääntynyt unen määrä ja vähentynyt kiusaaminen.

Tarkasteltaessa vastaajia ikäryhmittäin havaittiin, että lukiolaisilla oli muita suurempi riski hyvinvoinnin heikkenemiselle. Hyvinvoinnin heikkenemisen taustalta tunnistettiin useita tekijöitä: yleinen kestokyvyn kuormitus, haasteet päivärytmin ylläpidossa sekä etäopiskelun heikko sujuminen ja kaipuu kouluarkeen.

Disle-ryhmän aiemmissa julkaisuissa peruskoulun alimpien luokkien oppilaiden oli havaittu kaivanneen koulua etenkin arkea rytmittävänä ja sosiaalisia verkostoja tarjoavana yhteisönä. Näiltä osin tarpeet eri ikäryhmille vaikuttavat yhteneville ja koulun merkitys arjen rakenteiden ylläpitäjänä on jaettu. Vaikuttaa siltä, että turvaamalla kouluarjen rakenteiden toteutumista ja vuorovaikutteisuutta niin vertaisten kuin kouluväen kanssa voidaan tukea kaiken ikäisiä oppilaita.

Hyödynnä podcastia opetuksessa -kysymykset

Meriläinen, N. & Ågren, S. (2022). [Ammattiin opiskelevat ja hyvä elämä: työntekijyyttä vai jotain ihan muuta?](#)

1. Mitä ajattelet, että työntekijäkansalaisuus voisi tarkoittaa?
2. Millaisia työelämään liittyviä odotuksia ja paineita nuoret mielestäsi kohtaavat yhteiskunnassa?
3. Miten hyvästä elämästä tulisi mielestäsi keskustella nuorten kanssa ammatillisessa koulutuksessa?

Koski, P., Keinänen, H., Laakkonen, E., Kärki, T., Kemppinen, L., Aerila, J.-A. & Orell, M. (2023). [Oppilaiden hyvinvointi poikkeusolojen etäopetuksessa.](#)

1. Miten oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointi muuttui poikkeustilan aikaisen etäopetusjakson aikana?
2. Mitkä tekijät olivat yhteydessä hyvinvoinnin heikkenemiseen?
3. Aikakone siirtää sinut maaliskuuhun 2020 ja tehtäväsi on toimia valtioneuvoston ja opetusministeriön neuvonantajana. Anna kolme konkreettista ohjetta opetuksen toteuttamiseksi niin, että hyvinvointi tulisi huomioiduksi paremmin.

Susanna Ågren on nuorisotutkimuksen tutkijatohtori Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa (SOC). Ågren on kiinnostunut nuoriin ja nuoriin aikuisiin liittyvistä yhteiskunnallisen kuulumisen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, hyvinvoinnin ja kestäväen yhteiskunnan kysymyksistä. Väitöskirjassaan Ågren tarkasteli ammattiin opiskelevien ja ammatillisista oppilaitoksista valmistuneiden neuvotteluja yhteiskunnallisesta kuulumisesta.

KT Miina Orell työskentelee perusopetuksen esihenkilötehtävissä Turun kaupungin palveluksessa. DisLe-ryhmään Orell liittyi toimiessaan yliopiston lehtorina Turun normaalikoulussa. Päätyönsä ohessa Orell toimii kouluttajana ja on mukana erilaisissa tutkimusprojekteissa. Orellin kiinnostuksen kohteita ovat etäopetuksen lisäksi kodin ja koulun yhteistyö, monikielisyys, oppimisvaikeudet sekä luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen.

Podcastin tekninen toimitus: Jukka Huuhtanen

Artikkelikuva: Helena Lopes / Unsplash

[Tiedelehtien lukupiiri ja podcast](#) on toteutettu yhteistyössä Tiedekustantajien liiton kanssa. Lukupiiriä koordinoi Kvs-säätiö. Sivistyksen ja oppimisen tiedekeskus Soppi on osa Kvs-säätiön toimintaa ja Sivistyksen teemavuotta 2024 (#sivistys2024).